

en Kommission, der skulde se at faa de bornholmske, saakaldte Kongsfæstere til at tage Arvefæsteskode paa deres Lodder. Denne Kommission, det vil sige en af dens ledende Mænd, en Landinspektør Asmussen, har selv erkendt, at Kommissionen misforstod Instruksen, som den skulde handle efter, naar den skulde vurdere de saakaldte tillagte Jorder, fordi Instruksen gik ud paa, at Kommissionen skulde fastsætte Afgifterne paa disse tillagte Lodder til 1 Td. Havre pr. Td. Land til Takst 8. Men Kommissionen satte Taksten for Jorden efter det Udbytte som Jorden tænktes at blive værd, naar den blev opdyrket. Men herved fik Statskassen et Vederlag for Overdragelsen, ikke alene for Jørdens daværende Værdi, men den tiltog sig ogsaa Vederlag for den Værdi, Jorden fik efter en Værdiforøgelse, som var en Følge af en Opdyrkning, som senere fandt Sted. Det var altsaa denne Fejltagelse, denne Misforstaaelse, Kommissionen gjorde sig skyldig i, at den vurderede disse raa, uopdyrkede Lynglodder, som om det var opdyrket Areal. For hvis den ikke havde gjort det, hvis den havde sat dem til Taksten for raa Lyngjords Værdi, skulde der betales en Td. Havre for flere Tdr. Land, og det vilde der ikke have været saa meget at sige til. Men Taksten blev meget højere paa Grund af, at Kommissionen vurderede raa, uopdyrkede Lynglodder, som om det var opdyrket Ager. Og saa tvang den oven i Købet Husmænd til at tage dem.

Deri ligger Fejlen. Over denne Uret har der stadig været rettet Klager til Ministeriet fra Husmændene derovre, der er Gang efter Gang sendt Andragender til Ministeriet om at faa dette Forhold forandret, og det førte ganske vist i sin Tid til et Resultat, nemlig at man ved Lov af 29de December 1871 fik bestemt en Omboniteringsret for disse saakaldte bornholmske Udmarkslodder, som ogsaa kun skulde gælde Husmændene. Loven var imidlertid saaledes, at de først skulde deponere 2 Rdl. paa Amtstuen for Retten til at faa omboniteret, og yderligere blev denne Ret begrænset til dem, som havde udstedt Skøde, eller deres Descendenter. Endvidere vilde de ikke kunne faa Nedsættelse, hvis en Ombonitering ikke udviste mere end 10 pCts. Forskel i deres Favør. Der var, saa vidt jeg husker, 87, der meldte sig. Det var ikke mange, som turde gaa ind paa disse Betingelser. Der var 45, som fik Nedsættelse. Forholdet her var forandret paa en Snes Aar; efter

at de havde faaet Overdragelse ifølge deres Arvefæsteskode, og mange af disse Lodder vare jo blevne kultiverede og opdyrkede og havde faaet en betydelig Værdiforøgelse. Den ny Ombonitering tog slet ikke Hensyn til, hvordan Lodderne oprindeligt vare afhændede, den tog kun Hensyn til, hvorledes Jorden var med den Værdiforøgelse, som havde fundet Sted i Løbet af henved en Snes Aar. Derfor fik denne Lov desværre ikke videre praktisk Betydning, men det var dog et Vidnesbyrd om, at man fra Lovgivningsmagtens Side erkendte, at der var begaaet en Fejl mod de bornholmske Husmænd ved, at den Kommission, som skulde undersøge Jorderne og sætte Taksten paa dem, havde misforstaaet Regeringens Instruks.

Der udkom jo saa en Lov af 25de Marts 1871 om Ret til i 4 Aar at afløse Arvefæsteafgiften til Staten, men det viste sig desværre for Bornholm, at man regnede Taksten efter den sjællandske og ikke efter den bornholmske Kapitelstakst for Havre, og da den sjællandske Kapiteltakst, som var lagt til Grund for Afløsningen, var 17—18 pCt. højere end den bornholmske, skulde de selvfølgelig ved Afløsningen ikke alene betale den Værdi, som var kapitaliseret efter den Afgift, de svarede for den bornholmske Havre, men de skulde give en Afløsning, der var 17—18 pCt. højere, fordi man havde sat den Bestemmelse, at de skulde betale efter sjællandsk Kapitelstakst og ikke efter deres egen. Derfor fik denne Lov heller ikke megen praktisk Betydning. Saa vidt jeg jeg ved, var der ikke mere end fire, der lode afløse paa dette Grundlag.

Der har senere i 1879 været Andragender fremme — jeg skal ikke komme dybere ind paa det —, og Finansminister Estrup var den Gang ved at tage Hensyn til deres Fordringer, men der kom alligevel ikke noget videre ud af den Ting. Nu er Spørgsmaalet jo egentlig kommet frem igen derovre paa Grund af de ny Skatte love, vi have faaet, thi Sagen er den, at naar Arvefæsterne nu skulle betale Skatter efter Ejendomsskylden, ville de faa et betydeligt Paalæg i Skatterne, fordi der er en meget lav Hartkornsskat i Gammel-skat, Land- og Ligningsskat paa disse raa, uopdyrkede Lyngjorder — det kan man jo sige sig selv —, og derfor blive Skatterne til Staten langt højere, og i Henhold til Skøderne troede man sig vistnok ogsaa berettiget til at antage, at der ikke vilde blive paalagt dem højere Hartkornsskatter til Staten under den Form, de havde